

CUPRINS

<i>Introducere</i>	9
--------------------------	---

I. EVOLUȚII GEOPOLITICE ÎN EUROPA ÎN PERIOADA 1800-1871

Războaiele napoleoniene și consecințele lor	11
Situația altor state europene la începutul secolului XIX	17
Congresul de la Viena	22
Sfânta Alianță	26
Revoluții, mișcări sociale și reforme democratice până la revoluțiile de la 1848	27
Criza Imperiului Otoman	34
Revoluțiile de la 1848	36
Războiul Crimeei	45
Unirea Principatelor Române	46
Revolta poloneză	51
Unificarea Italiei	52
Constituirea Imperiului Austro-Ungar	55
Unificarea Germaniei	57

II. EUROPA ÎN PERIOADA 1871-1919

Înțelegeri și neînțelegeri între Marile Puteri	63
Redeschiderea „crizei orientale” (1875-1878)	64
Constituirea blocurilor politico-militare	71
Contextul internațional la începutul secolului XX	73
Criza bosniacă	76
Războaiele balcanice	79
Primul Război Mondial	88
Făurirea statului național unitar român și apărarea Marii Uniri din 1918	110

Conferința de pace de la Paris și prevederile teritoriale ale tratatelor de pace	118
Probleme românești în dezbaterile Conferinței de pace	124
III. EUROPA ÎN PERIOADA INTERBELICĂ (1919-1939)	
Instrumente de menținere a păcii	128
Revizionismul german	130
Revizionismul italian	144
Constituirea Axei „Berlin-Roma” și intensificarea politicii revizioniste	152
Ocuparea Austriei de către Germania	155
Dezmembrarea Cehoslovaciei	159
Ocuparea Albaniei de către Italia	171
Noi pași spre război	175
IV. EVOLUȚII DIPLOMATICE, MILITARE ȘI TERITORIALE ÎN TIMPUL CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL (1939-1945)	
Agresiunea asupra Poloniei și declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial	182
Atacarea Finlandei și înglobarea statelor baltice în cadrul Uniunii Sovietice	188
Modificarea <i>statu-quo</i> -ului teritorial în vestul Europei	195
Rapturile teritoriale la care a fost supusă România	211
Schimbări teritoriale în Balcani	214
Agresiunea împotriva Uniunii Sovietice	223
Diplomație și război	227
Defecțiuni în cadrul Axei	237
Crize politice în alte state ale Axei	248
Situația altor state europene	251
Înfrângerea Germaniei și Japoniei	254
Modificări ale <i>statu-quo</i> -ului teritorial postbelic	255
V. RELAȚII DIPLOMATICE ȘI MILITARE ÎN TIMPUL „RĂZBOIULUI RECE”	
Situația geopolitică europeană în primii ani postbelici	259
Constituirea N.A.T.O.	269
Reînarmarea R.F.G. și aderarea sa la N.A.T.O.	273
Constituirea Tratatului de la Varșovia	275

Crize europene în anii '50-'60	283
Începutul procesului de integrare europeană	292
Noi evoluții diplomatice și militare europene	295
Coordonate ale integrării europene	306
Procesul revoluționar european	306

VI. EVOLUȚII GEOPOLITICE ÎN ULTIMUL DECENIU AL SECOLULUI XX

Sfârșitul „Războiului Rece”	312
Unificarea germană	313
Desființarea Tratatului de la Varșovia	314
Modificări ale situației teritoriale post „Război Rece”	317
Noi evoluții diplomatice și militare	323
Evoluții în cadrul N.A.T.O.	325
<i>Bibliografie selectivă.....</i>	331

© Editura Fundației *România de Mâine*, 2008
Editură acreditată de *Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului*
prin *Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior*.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DUȚU, ALESANDRU

Evoluții diplomatice și teritoriale în Europa în secolele XIX-XX / Duțu Alesandru – București, Editura Fundației *România de Mâine*, 2008

ISBN 978-973-163-183-7

341.7(4)

Reproducerea integrală sau fragmentară, prin orice formă și prin orice mijloace tehnice, este strict interzisă și se pedepsește conform legii.

*Răspunderea pentru conținutul și originalitatea textului revine
exclusiv autorului/autorilor.*

Redactor: Constantin FLOREA
Tehnoredactor: Marcela OLARU
Coperta: Cornelia PRODAN

Bun de tipar: 10.04.2008; Coli tipar: 20,75
Format: 16/61×86

Editura Fundației *România de Mâine*
Bulevardul Timișoara nr.58, București, Sector 6
Tel./Fax: 021/444.20.91; www.spiruharet.ro
e-mail: contact@edituraromaniademaine.ro

Rezumat

Extrem de agitată, dar și foarte interesantă, istoria Europei din ultimele două secole s-a caracterizat printr-o intensă activitate diplomatică și prin numeroase schimbări teritoriale rezultate în urma procesului firesc de constituire a statelor naționale, dar și a deciziilor adoptate de marile puteri la congrese și conferințe internaționale, majoritatea desfășurate în urma războaielor în care au fost angrenate acestea. Dacă începutul secolului XIX a fost dominat de războaiele napoleoniene, care au angajat timp de aproape 15 ani toată Europa de la Madrid la Moscova și de la Hamburg la Neapole, sfârșitul secolului XX a fost dominat de amplul proces revoluționar (1988-1989) care a cuprins partea centrală și de est a continentului aflată timp de o jumătate de secol sub dominație sovietică, proces soldat cu eradicarea regimurilor comuniste, inclusiv în cadrul Uniunii Sovietice, care a încetat ea însăși să mai existe la sfârșitul anului 1991. În cele două secole, raporturile de putere în Europa s-au modificat de nenumărate ori, rând pe rând impunându-și preponderența (de cele mai multe ori în urma războaielor câștigate) Franța, Germania și Uniunea Sovietică competiția fiind câștigată în final, de această dată fără război (dar după un lung „Război Rece”), la sfârșitul secolului XX, de puterile occidentale.

În tot acest timp, statele Europei au fost angrenate în alte numeroase războaie (cu caracter local, zonal sau chiar mondial) urmate de perioade de pace cuprinse între 20 și 60 de ani, în care au fost aplicate (mai mult sau mai puțin) prevederile tratatelor încheiate la marile congrese și conferințe de pace (Viena - 1815, Paris - 1856, Berlin - 1878, Paris - 1919/1920, Paris - 1946 ș.a.). De fiecare dată, în perioadele de pace, una sau mai multe mari puteri s-au aflat în războaie sau conflicte zonale (între ele sau cu diferite state mai mici),

sau au intervenit în treburile interne ale altor state în dezacord cu tratatele pe care reprezentanții lor le-au semnat. Au existat și situații în care unele mari puteri au urmărit menținerea „echilibrului”/statu-quo-ului european, intervenind vremelnic în apărarea altei mari puteri atacate (sau care urma să devină victima agresiunii), căreia însă, în alt context internațional (când aceasta era pe punctul de a-și impune dominația), i-au declarat fără rețineră război.

Analiza situației geopolitice și geostrategice din Europa secolelor XIX-XX relevă și unele permanente în politica marilor puteri europene, precum: menținerea sub control a „drumului spre Indii” și a „echilibrului” european, în cazul Marii Britanii (în care scop Londra a sprijinit de cele mai multe ori Imperiul Otoman și a promovat conciliatorismul în relațiile cu Germania în perioada interbelică, în dauna Franței, aliata din Primul Război Mondial); luarea sub control a Strâmtorilor Bosfor și Dardanele, în cazul Rusiei/Uniunii Sovietice; extinderea influenței în Balcani (în special după constituirea Germaniei), în cazul Austro-Ungariei (dar și în cazul Germaniei și Italiei) etc. O altă caracteristică (din păcate, și o permanență) a diplomației europene (și nu numai) a constituit-o partea secretă a acesteia, întâlnirile dintre diverși conducători ai marilor puteri (de regulă) fiind urmate de încheierea unor acorduri secrete privind împărțirea sferelor de influență și dominație care au determinat soarta multor state și popoare.

Chiar dacă în secolul XX au fost constituite, la nivel planetar, organizații menite să apere pacea lumii (Societatea Națiunilor în 1919, Organizația Națiunilor Unite în 1945), chiar dacă unele state europene au încheiat alianțe defensive bilaterale sau multilaterale (Mica Înțelegere în 1920-1921, Înțelegerea Balcanică în 1934), acestea nu au putut să se opună manifestărilor revanșarde și războinice ale marilor state revizioniste și să influențeze decisiv politica mondială sau europeană.

Toate aceste probleme (și multe altele) fac ca istoria Europei în secolele XIX și XX să fie extrem de interesantă și incitantă pentru lectură, studiu și cercetare.